

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 10. in 25. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Nazaj na kmete!

Neznosne so razmere, ki so nastale po mestih in po deželi. Po mestih se širi neznosna druginja, tako da nižji in srednji sloji prebivalstva ne morejo več izhajati. Življenje se je podražilo za dobro tretjino, za polovico in več. Po deželi pa primanjkuje delavnih moči. Mesta trpe vsled visoke druginje, dežela pa vsled neznosnega pomanjkanja delavnih moči. Vse kar čuti na kmetih količkaj moči v sebi, vse odhaja v mesta, v rudokope, in preko morja. Mesta so prenapolnjena, dežela pa hira, ker ji manjka delavnih sil.

Kdor motri vse te razmere, ki se razvijajo pred našimi očmi po deželi in po mestih, se mora s strahom prашati, kam nas sčasoma dovedejo. Ako se bodo mesta tudi naprej tako razvijala in množila s svojim prebivalstvom kakor v zadnjih desetletjih in ako se bo za ohranitev kmetskega in delavnega stanu na kmetih tako malo storilo kakor se je dosedaj, potem je propadanje kmetijstva neizogibno. Naše kmetijstvo že danes ne more zadostiti naraščajočim potrebam velikih mest, kaj še le v prihodnje. Kako naj se naši pridelki zboljšujejo in pomnožujejo, kako naj kmetija ustreza naraščajočim potrebam prebivalstva po mestih in drugod, ako ji zmeraj bolj in bolj primanjkuje delavnih sil?

Zato pa kličemo: Nazaj na kmete, dokler ni prepozno!

Danes sili vse v mesta! Mestne šole so prenapolnjene s kmetskimi otroci! Vse hoče študirat, ne glede na to, ali imajo otroci potrebne predpogoje in sposobnosti, še manj pa na to, kaj bo z našim kmetijstvom, če mu bo kmetska mladina obračala hrbet in se posvetila drugim poklicom. Pa ne le to! Ko odraste mladina na kmetih, zapušča trumoma rodno zemljo, odhaja v mesta in druge kraje. Dežela pa hira, ker jo mlado in staro zapušča!

Nazaj na kmete! Ta klic se mora razlegati vsepovsod po naši deželi, če hočemo, da nam kmetijstvo ne opeša. Ne silimo otrok preveč v mestne šole, da se poprijemajo drugih poklicov, ampak vzgajajmo jih za kmetsko delo in za kmetski poklic, saj potrebujemo danes veliko več in boljših delavnih sil na kmetih kakor nekdanj, če hočemo, da se bo kmetijstvo izboljšavalo in z intenzivnejšim delom opomoglo do večjih pridelkov. Kakor mesta ravno tako bi se moralo tudi naše kmetijstvo razvijati, da bi lažje ustrezalo naraščajočim potrebam mestnih prebivalcev pa tudi potrebam kmetskega stanu, ki ima od leta do leta večje stroške s svojim pridelovanjem in svojim življenjem.

—r—

Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili.

Z umetnimi gnojili smo dosegli že lepe vspehe po naših travnikih. Tomasova žlindra, kalijeva sol oziroma kajnit so že marsikateremu gospodarju pomnožili travniški pridelek in mu pripomogli do uspešnejše reje goveje ži-vine. To so gnojila, ki so izkušeno dobra in ki se tudi zanaprej najbolje priporočajo v naših razmerah.

Vendar je treba pri teh gnojilih še zmeraj pouka, kako naj se rabijo, da nam v resnici koristijo in zato hočemo danes vnovič opozoriti naše gospodarje na nekatere podrobnosti.

Pred vsem je važno, da gnojimo travnike s temi gnojili v pravem času. Najbolj se priporoča za tako gnojenje jesen in prva zima. Jesenska moča izpere Tomasovo žlindro in kalijeva gnojila v zemljo, kjer se do spomladi razkroje, tako da jih zamorejo travniške rastline takoj v prvi dobi rasti sprejemati. Zato nujno priporočamo našim gospodarjem, da gnoje travnike jeseni, ne pa še le spomladi. Jesensko gnojenje je veliko več vredno.

V drugo je važno, da rabimo prava gnojila. V naših razmerah se priporoča za travnike Tomasova žlindra v zvezi s kalijevo soljo ali pa kajnitom in vrh tega še amonijev sulfat. Hlevskega gnoja imamo premalo, da bi ga napeljavali na travnike. Tudi mu manjka potrebne fosforove kisline, ki je za travniške rastline neobhodno potrebna. Gnojnice tudi nimamo, ker nam še zmeraj manjka gnojničnih jam. Razen tega ima gnojnica tudi premalo fosforove kisline. Ona učinkuje sicer prav dobro, najbolje pa v zvezi s Tomasovo žlindro. Za naše razmere je izkušeno dobra Tomasova žlindra, ki ima poleg fosforove kisline tudi veliko apna v sebi, potem pa kalijeva sol ozir. kajnit, ki naj se raztrosijo jeseni. Poleg teh gnojil se priporoča, da raztrosimo zgodaj spomlad še amonijev sulfat ali pa čilski solitar.

Važno je pa slednjič tudi to, da rabimo umetna gnojila v zadostnih množinah in v pravi zmesi. Pri nas se vzame večkrat samo Tomasova žlindra. To ni prav, in sicer zato ne, ker dajemo s Tomasovo žlindro samo eno glavno redilno snov, namreč fosforovo kislino. Travniške rastline pa potrebujejo tudi kalija in dušika in zato je treba gnojiti tudi s kalijevo soljo ali kajnitom in spomladi še z amonijevim sulfatom. Za 1 oralo se pa priporočajo poprek sledeče množine teh gnojil: 300 kg Tomasove žlindre, 100 kg kalijeve soli oziroma 300 kg kajnita in 100 kg amonijevega sulfata. Ako bodemo po teh vodilih gnojili, potem smemo pričakovati najugodnejše vspehe.

—r—

Kupujte vžigalice v korist Obmejnih Slovencev!

Naslov: „Gospodarska zveza“ v Ljubljani!

Politični pregled.

Delegacije so v odsekih končale svoje delo. Dne 8. novb. je imela avstrijska delegacija javno sejo. Za 12. in 14. novb. so napovedani delegacijski obedi pri cesarju. Okrog 17. novb. bodo delegacije sklenjene. — Potem skliče naša vlada

državni zbor na 22. novb., ki se bo pečal s preosnovo poslovnika in proračunom. Zato sklenejo

deželni zbori svoje delovanje sredi tega meseca.

V kranjskem deželnem zboru se je dne 25. oktobra 30. seje vdeležil tudi knezoškof ljubljanski. Dr. Šusteršič poda imenom S. L. S. izjavo proti veleposestvu, katero je odklonilo vsako udeležbo pri razpravi novega cestnega zakona, ki je tako potreben in koristen za kmečko bivalstvo naše dežele. Njih nastop je brez izgleda v parlamentarni zgodovini, ker je v protislovju z načeli ustavnega življenja. S. L. S. se poslužuje svojih večinskih pravic le v okviru deželne in državne ustave, in če je c. kr. vlada po večini sprejeti občinski red in občinski volivni red predložila cesarju v potrjenje, je spolnila le svojo dolžnost; postopanje veleposestnikov upije pa po ustavolomstvu. — Ko veleposestvo pozivlja vlado, naj razpusti zbornico, je to skrajno nedosledno: Radi tega, ker je deželni zbor sklenil zakon, ki ga je cesar sankcioniral, naj ga vlada razpusti. Večina, ki je sklenila občinski zakon, je ogromna, upoštevati je dejstvo, da S. L. S. zastopa 90.713 volivcev, nemška stranka le 397 in narodno-napredna stranka pa 10.657; torej je zakon sklenjen takorekoč z 90.000 glasovi zoper 11.000. — Dr. Šusteršič potem ovrže še vse pomisleke liberalne stranke zoper cestni zakon. Govor dr. Šusteršiča so odobraval poslanci S. L. S. z burnim ploskanjem. Dr. Triller ne govori o cestnem zakonu, ampak se zaganja v škofa in se zadira v kmeta, na kar ga zavrne dr. Lampe, da je knezoškof s svojo vdeležbo dokazal, da ima srce za ljudstvo in da pozna njegove potrebe. — Poslanec Piber pa konstatira, da je veleposestnik pl. Schollmayer v odseku pozdravljal cestni zakon in odsek je tudi sprejel marsikake njegove nasvete, zdaj pa protestira zoper svoje delo in se odtegne z veleposestniki, kar gotovo ni dosledno. — Celotni cestni zakon je bil sprejet. Liberalci so bili nedosledni, večkrat so glasovali celo zoper lastne predloge in zoper koristi podeželskih mest Kranja, Idrije, Radoljice . . . , ki bodo imela korist od novega cestnega zakona.

Dne 27. oktobra je bila 31. seja. Deželni glavar prebere cesarjevo zahvalo za čestitko ob 80 letnici.

Dr. Lampe in tovariši pozivljajo vlado, da z ozirom na to, ker razne dežele zahtevajo odškodnino od države radi opustitve vodnih zgradb in kanalov (Donava-Visla-Odra), ko nimajo od druge železnične zveze s Trstom neposrednih koristi, naj tudi odškoduje našo deželo, ker teče železnica le skozi majhen njen del. — Deželnemu odboru se naroča, naj zakon glede odveze bire za cerkve, župnije, njih uslužbenec predela ter predloži v bodočem zasedanju. — Ponovi se protest zoper zvišanje tarifov južne železnice, katero se namerava tudi za l. 1911. — Pri računskem sklepu grmske šole za l. 1909 opozarja poslanec Hladnik na nekatere panoge gospodarstva, ki so pasivne. Grof Barbo meni, da ima šola le demonstracijski, ne pa gospodarstveni namen, na kar dr. Krek reagira, da je uprav to napačno, in da bi se moralo kmečke fante vzgajati tudi v trgovskem duhu. Zato mora biti gospodarstvo aktivno in plodonosno. Predlaga resolucijo, naj se na grmski šoli preosnuje pouk in gospodarstvo v svrhu trgovske izobrazbe, kar zbornica soglasno sprejme. — Pri računskem sklepu prisilne delavnice povdarja poslanec Jarc, da je treba korigende ločiti od prisiljencev ter ustvariti zavod za domačo zanemarjeno mladino. Sprejme se resolucija, naj deželni odbor prouči, kako bi se uporabljali prisiljenci, da ne bodo delali konkurence domači obrti in industriji. — Za dekliško sirotišče bar. Lichtenturnove se v važnih slučajih ustanove podaljšajo do 17. leta, ako sirote nimajo nobenega sorodnika, ki bi po 15. letu skrbel zanje. Letna dotacija se sirotišču zviša na 2500 K. — Za cepljenje koz z naprej dežela ne bo plačevala, ker je to dolžnost države. — Prošnje okrajnih cestnih odborov naj se še le rešijo tedaj, ko bo stopil v veljavo novi cestni zakon. — O preosnovi c. kr. rudniške šole v Idriji v javno ljudsko šolo poroča posl. Lavrenčič, da je rudniški erar pravno zavezan vzdrževati, vsled tega se dežela ne more spuščati v taka bremena. Vlada naj jo spremeni v državno ljudsko šolo, kar naj prevzame ministrstvo za uk in bogočastje. Konečno je soglasno sprejeta dr. Krekova resolucija, da se odklanja preosnova rudniške šole v javno ljudsko šolo.

Dopust in namestovanje ljudskošolskih učiteljev za udeležbo pri učnih tečajih za meščanske šole se dovoli in nastavi se za

ta čas provizorični učitelji ob troških šolskega zaklada. — Deželni šolski zakon 25. febr. 1870 se spremeni glede onih okrajnih šolskih nadzornikov, ki jih kani vlada nastaviti kot državne uradnike. — O meščanski šoli v Krškem se sklene, da naj deželni odbor štajerski primerno številu štajerskih učencev zviša tudi prispevek. Na šoli naj se vzdržuje tudi strokovni tečaj s posebnim ozirom na potrebe krškega okraja. Deželni odbor naj v prihodnjem zasedanju stavi primerne nasvete s posebnim ozirom na razbremenitev krškega okraja. Poslanec Jarc omenja, da se meščanske šole niso obnesle, bolje je podpirati strokovne šole. — Zakon o uvedbi davščine od prirastka na vrednost nepremičnin — je bil v celoti sprejet z vsemi glasovi zbornice. Veljaven bo že od 7. novembra dalje. Plaćati bo z naprej pri prodaji oziroma nakupu zemljišč poleg pristojbine še povrh prirastnina.

Dne 28. oktobra je bila 32. seja. Dovolj se vodovodna naklada za mesto Kranj. — Pravno vprašanje meščanske korporacije v Kamniku je zelo zamotano. Zato je poslanec Lavrenčič predlagal, naj deželni odbor preišče to zadevo. Mestu Kamnik je cesar Karol IV. v 14. stoletju daroval obširne gozdove v bistrški dolini okrog 11.000 oralov, kar se ceni na 2 milijona kron. Odbor postopa zelo samovoljno. Dr. Krek predlaga, naj deželni odbor predloži v prihodnjem zasedanju načrt zakona, v katerem se uredi uprava skupnih zemljišč. — Poslanec Višnikar poroča o popravilu krajevnih imen. C. kr. vlada se pozivlja, da ob prihodnjem ljudskem štetju dá natančno pregledati in popraviti občinski leksikon glede pisave krajnih imen na Kranjskem in da odpravi popačena in taka krajna imena, katerih ljudstvo dejansko ne rabi, ki tedaj niso v navadi. Dr. Eger se ustavlja temu predlogu hotoč braniti „nemško preteklost Kranjske“, na kar mu prof. Jarc odvrne, da naša dežela ni imela nikoli nemškega značaja, in je slovenska kultura starejša, kakor kultura nemških kolonistov. — Poslanec Piber opozarja na vojaške karte, ki se nič ne ozirajo na slovenski pismeni jezik. Zato naj c. kr. vlada pozove vojaško oblast, da naša imena pravilno piše v svojih zemljevidih. Ti predlogi so bili sprejeti. — Za starovrhniški vodovod se deželna podpora zviša na 30% od gradbenih stroškov. — Za cestne namene se pooblašča deželni odbor, da sme za l. 1911 dovoliti do 50% doklade. — Obrtno-kreditni zadrugi v Ljubljani sme dež. odbor dovoliti primerno podporo. — Ustanovitev mesta živinozdravnika za sodna okraja Višnja gora in Žužemberk se odobri, dež. odbor naj zagotovi prispevek navedenih okrajev ter potem imenuje živinozdravnika. — Prošnja županstva Krško za podporo ob preložitvi ceste Senuš-Ravno se usliši tako, da sme dež. odbor, če se je prepričal o potrebi in važnosti te ceste, dati primerno podporo. — Prošnja zdravstvenega okrožja v Novem mestu za podporo cesarice Elizabete ženski bolnici se usliši ter dovoli 5400 K v pokritje primanjkljaja. — Prošnji Salezijancev se ustreže ter dovoli za l. 1911 podpore 5000 K. — Zadrugi za vzdrževanje mostu čez Savo pri Zagorju se dovoli podpora 2000 K. — V popoldanskem nadaljevanju vlože prof. Jarc in tovariši nujen predlog za ohranitev spomenikov in varstvo domačije. — Večkrat se primeri, da se naše prazgodovinske izkopanine in zgodovinski spomeniki prodajajo celo v inozemstvo, treba je zakona, ki naj to zabrani. Ob koncu seje prof. Jarc utemelji predlog, ki ga zbornica soglasno sprejme. — Resolucija Slomškovke podružnice za Gorenjsko v svrhu regulacije učiteljskih plač se izroči dež. odboru. — Reši se več prošenj dež. uslužbenec. — Obč. cesta Litija-Kresnice-Slapnica do Zaloga se uvrsti mej okrajne ceste. — Sklene se preložitve okrajne ceste Doberniče-Mirna Peč v delni progri Vrbovec-Kal. Dovolj se dež. prispevek do zneska 6300 K. Istotako se usliši več cestnih podpor na Notranjskem in Gorenjskem. — Dovolj se uvrstitev občinskih cest med okrajne ceste v žužemberškem okraju: Žvirče-Lazina, Dolenja Ajdovica-žužemberška dež. cesta z odcepom Sadinjavas-Dvor in Šmihel-žužemberška dež. cesta. Uvrstita se med okrajne ceste: 1. Občinska cesta Trebelno-Češnjice-Statenberg v cestnem okraju Mokronog. — 2. Občinska cesta iz vasi Poljane do meje okraja Trebnje v cestnem okraju Novo mesto. 1. Zakonski načrt za preložitve okr. ceste Dolac-Vidošiči in zakonski načrt za preložitve okrajne ceste Metlika-Draščiči in Dolac-Draščiči se odobrita. — 2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje obema zakonskima načrtoma Najvišje potrjenje. — V občinah Vinica in Adlešiči ležeča, 16 km dolga, od Vinice čez Zilje in Preloko na Adlešiče držeča občinska cesta uvrsti se v kategorijo okrajnih cest. Prošnja usmiljenih bratov v Kandiji. (Poročevalec dr. Lampe.) Vsled razširjanja bolnice usmiljenih bratov v Kandiji je konventu naraslo toliko stroškov, da je sedaj primoran v pokritje še ne plačanih zgradbenih stroškov najeti posojilo 50.000 K. Da se izogne predstojništvo konventa stroškom za vknjižbo tega po-

sojila na bolnico, prosi, da dežela Kranjska prevzame jamstvo za posojilo. Deželni odbor priporoča z ozirom na občekoristni namen bolnice, da se navedeni prošnji ugodi ter predlaga: Visoki deželni zbor izvoli skleniti: Deželni odbor se pooblašča, da sme v ime dežele Kranjske prevzeti jamstvo za posojilo v znesku 50.000 K, katero bo najelo predstojništvo konventa usmiljenih bratov v Kandiji v pokritje stroškov za razširjenje bolnice. Dolg mora biti vrnjen najpozneje v petih letih, sicer se sme dežela zavarovati na bolnici. Predlog odseka se sprejme z vsemi glasovi zbornice.

Posl. Hladnik poroča o občinskih posredovalnih uradih. Naj se uvedejo v smislu drž. okvirnega zakona l. 1907 obligatorični občinski posredovalni uradi ali mirovna sodišča, da se omeje pravde. Občina izvoli zanje tri zaupnike na tri leta. Stranke bodo dosegle veljavne poravnave: o denarnih tirjavah in o pravicah do premičnin — v sporih o določitvi ali popravi mej nepremičnih posestev ali o zemljiških služnostih — v sporih o služnosti stanovanja — v sporih zaradi posesti. Načrt zakona zbornica soglasno sprejme. — Zakon, da se uvede davek od izvrševanja lovske pravice, se sprejme. — Ker je zgradba nove deželne hiše za mnoge dež. urade potrebna, se pooblasti dež. odbor, da vse potrebno ukrene glede prodaje starega „lontovža“ in nakupa nekdanjega Auerspergovskega „knežjega dvora“.

Dr. Lampe poroča o uspehu študij in osnovnih del glede električnih central. Dež. odbor je nakupil vodne naprave med Mavčicami in Zbiljami, odnosno med Mošami in Smlednikom. Ta nakup se odobri. Za l. 1911 se dovoli za nadaljna dela v svrhu izrabe vodnih sil na Kranjskem 50.000 K. Poročevalec omenja, da ljudje v omenjenih krajih komaj čakajo, da se delo izvrši. 150 posestnikov je že odstopilo potreben svet, nekateri celó zastopj v korist dežele. Odjemalcev za električni tok se je dozdal oglasilo 7000. — Baron Apfalter je toplo zagovarjal započeto delo deželnega odbora ter končal rekoč: „Prepričan sem globoko, da deželni odbor zasleduje zgolj blagor in korist dežele brez političnih, strankarskih ali drugih namenov.“ Dr. Triller, baron Born in Galle so izražali nekatere pomisleke, katere sta pa ovrгла dr. Šustersič in dr. Lampe. Predlogi so bili skoro soglasno sprejeti. — Mesto odstopivšega prof. Jarca je izvoljen dr. Zajc za deželnega odbornika. — Dne 29. okt. je bila 33. in zadnja seja. Dr. Krek poroča o proračunskem provizoriju ter predlaga za finančni odsek: I. V pokritje deželnih potrebščin l. 1911 naj se pobirajo od 1. januarja 1911 do onega časa, ko se dež. proračun definitivno ustanovi, sledeče dež. priklade: 40 % doklada na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ter od mesa; 2.) samostojna deželna naklada od porabljenega piva po 4 K od hektolitra; 3.) 40 % doklada na vse direktne davke izvemši osobno dohodnino in pridobinski davek krošnjarjev. — Dalje sme dež. odbor v slučaju potrebe primanjkljaj pokriti s kreditno operacijo; vlada se pa pozivlja, naj poskrbi, da dobe dežele s 1. januarjem 1911 zvišani prispevek iz davka na žganje. — Dr. Triller in dr. Tavčar se po svoji navadi zaganjata v S. L. S., da bo deželo spravila na kant. Primanjkljaja računata na 2 milijona; Triller celo na 5 milijonov in potem zopet bevška na cerkev... in druge premlete fraze... Dr. Lampe in dr. Šustersič sijajno ovržeta vse pomisleke predgovornikov in tako neusmiljeno zmlatita liberalce, da so ti kar vsi poparjeni. Iz govorov dr. Lampeta in dr. Šustersiča objavimo še svojedobno več zanimivih odstavkov, za zdaj le omenjamo, da je S. L. S. v teh par letih že izvšila 24 vodovodov, mnogo cest, skupno 84 zgradb za 3,689.330 K v korist našega ljudstva. — Deželni predsednik se je obrnil zoper očitanja in sumičenja liberalcev in z vso resnobo, zakliče tistim, ki ga dolže pristranosti, da ima pravico od njih zahtevati, da bi bili za tako nečuvne trditve doprinesli dokaze. (Klici: Tako je! Liberalci molče.) Kar se tiče očitanj o preganjanju učiteljstva, je res le to, da jih je bilo nekaj prestavljenih in to zato, ker se jim je hotelo prizanesti, namesto da bi se jih bilo drugače discipliniralo, kakor so zaslužili; ti učitelji so se razun na drug način tudi tako pregrešili, da so uganjali politiko v šoli in se storili nemogoče med ljudstvom. Dr. Krek omeni, da se ne more proračun definitivno rešiti, dok ne izvememo za pokritje od strani države. Pri glasovanju je bil provizorij sprejet z veliko večino, za nekatere točke so glasovali celo liberalci. Dež. predsednik naznani, da je zbor zaključen. Dež. glavar pl. Šuklje omeni, da je bilo to zasedanje najdaljše, kar jih je bilo; trajalo je nad dve leti. Bilo je tudi najbolj plovovito. Lepa prihodnost zasije kranjski deželi, če se posrečijo naši veliki načrti. Sklepno zakliče svetlemu cesarju trikratni živio! s katerimi klici se poslanci razidejo.

Češki deželni zbor še ne zboruje, ker spravna odseka še nista dosegla sporazuma.

V moravskem zboru Nemci in socialisti obstruirajo proti češki večini.

Koroški dež. zbor je sprejel Steinwenderjevo resolucijo, ki zahteva za ljudske šole 6letno dobo in uvedbo poldnevne pouka na deželi. Tako so Nemci sami prišli do tega, kar je že dolgo let zahteval vrli slovenski poslanec Grafenauer. Sprejeli so zoper voljo občine delitev občine Rožek, ker s tem oškodujejo slovenstvo. — Koroška je dobila novega škofa. Ker se je knezoškof dr. Kahn radi svoje bolezni odpovedal škofiji, imenoval je kardinal dr. Katschthaler, nadškof solnograški, kateri ima pravico imenovati ob tretjem izpraznjenju škofje stolice, knezoškofom v Celovcu svojega pomožnega škofa dr. Kaltnerja, kateri žal zopet ni več slovenščini.

Na Štajerskem se pričakuje dosti sprememb pri deželni vladi. C. kr. namestnik grof Clary ni znal pridobiti Slovencev, ki so po pravici obstruirali. Bajе pojde on in več njegovih namestniških svetnikov v pokoj.

Pri volitvah v hrvatski sabor je dobila hrv.-srbska koalicijska 35 mandatov, banovci 18, kršč.-socialna stranka prava 15, Starčevićevci 9, seljačka stranka 9, srbski radikalec 1, samosvoj opozicionalec 1. Vkup 88 poslancev. „Pokretaši“ (radikalci) so vsi propadli. Ban ni dosegel svoje večine.

Hrvatski sabor je sklican na 21. november. Ban si prizadeva dobiti vladno večino. Zato je sklical dne 4. novb. sestanek vladinovcev in izvenstrankarjev, kateri so sklenili stopiti v dotiko s samostojno zjedinjeno stranko t. j. koalicijo, da se njen program nekoliko spremeni, vsled česar bi mogla postati vladna stranka. Sedanji sekcijski šefi bi se zamenili z novimi iz vrste poslancev.

Heregovsko-bosanski sabor zboruje od 7. novembra v Sarajevu.

Nemški cesar je bajе sprožil misel za ožjo zvezo mej Nemčijo, Avstrijo in Rusijo v varstvo monarhistične ideje zoper prekucije. — Dne 4. novembra je sprejel v Postdamu cara na obisku. — Dasi Nemci Poljake zelo zatirajo, vendar je pri nadomestni volitvi v nemški državni zbor poljski kandidat izvoljen z nad 15.000 glasovi, dočim jih je nemški dobil nekaj nad 5000.

Francosko ministrstvo je radi svojih naredeb, s katerimi je zatrla železničarski štrajk, v zbornici sicer dobilo zaupnico, a je kljub temu odstopilo. Predsednik republike je poveril stavu nove vlade zopet Briandu, ki je sicer zbral ministre, a ker se je opiral na bolj zmerne stranke, ga bodo framaconi vrgli pri prvi priliki. Briand kot minister ne postopa tako, kakor je prej kot socialist oznanoval, ker mu po tistih načelih ni mogoče vladati.

Turčija je slednjič dobila zaželjeno posojilo pri nemško-avstrijski skupini bankirjev.

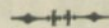
Srbija je preosnovala svoje ministrstvo. Prestolonaslednik še ni iz nevarnosti.

Na Španskem so se bali štrajka v okolici Barcelone, kamor je pa vlada poslala 15.000 vojakov. Mnogo agitatorjev so zaprli. Širila se je tudi vest o umoru kralja Alfonza, a zdaj še ni utemeljena.

Na Portugalskem vlada zapira svoje nasprotnike. Prejšnjega ministra Franco je izpustila le proti kavciji 1 milijona frankov iz zapora. — Aretirali so tudi 17 častnikov, ki so bajе zarotniki zoper sedanjo vlado.

Iz Grškega prihaja vest, da so častniki ob vladanju vojaške lige poneverili 1 in pol mil. drahem drž. denarja.

V južno-ameriški državi Uruguay je buknila prekucija. Vstajniki so uničili brzovjavne in telefonske zveze ter korakajo proti glavnemu mestu Montevideo.

Zabavi in pouku.

Pogledi v slovensko zgodovino.

VIII.

(Nadaljevanje iz lanskega letnika D. N.)

(Dalje.)

Če se slovenskim mladeničem napad ni posrečil, tedaj še le se jim obrska truma pridruži in bitvo pomnoži. V teh bojih se je izurila slovenska moč, katera se je kmalo pokazala napram svojim tlačiteljem.

Tu pa nastopi mož, čegar ime naenkrat zaslovi v zgodovini naših pradedov — to je bil Samo. — Nekateri trdijo, da je bil frankovskega rodu, bolj verjetno je, da je bil slovanskega pokolenja, a ker so nekateri slovanski rodovi ob severu spadali pod frankovsko nadoblast, ga je kronist Fredegar nazval Franka. Avarski jarem so težko nosila ljudstva, stanujoča to- in onstran Donave. Samo jih navduši, naj se vsi združijo zoper Obre in otresejo njihove nadoblasti. Res se vzdignejo Slovenci, Moravci in Čehi ter pod hrabrim Samom premagajo Obre. Tako je l. 623 zanje napočil dan svobode. — Fredegar govori o več bitkah, v katerih so premagali Avere. Tako je združena moč Slovencev in Čehov dosegla krasen uspeh. Hrabrega Sama so si izbrali za svojega kralja.

A vendar niso dolgo uživali miru. Nevoščljivi sosede na zahodu so jim ga kalili. Bavarci namreč l. 629 zaprosijo frankovskega kralja Dagoberta, naj bi jim zavaroval hrbet ter pod svojo oblast spravil Slovence, Obre in druga ljudstva tja do bizantinske meje. Kralj je uprav čakal ugodne prilike pričeti vojsko. Nekaj frankovskih trgovcev, mogoče vohunov, je bilo pobitih v slovenski deželi. Dagobert pošlje k Samu poslanca Siharija zahtevajoč zadoščenja. Siharij si z zvijačo — preoblečen v slovanski kroj — dobi pristop pred kralja. Poslanec se je obnašal ošabno. Kralj Samo hoče, da se naj prepri sodnijsko poravnava. A Siharij de: „Samo z vsem svojim narodom naj se podvrže Dagobertu.“ Samo odgovori: „Mi hočemo biti prijatelji francoskemu kralju, če le on hoče z nami živeti v prijaznosti.“ A poslanec reče: „Franki ne morejo kot kristjani in božji hlapci s poganskimi psi živeti v prijateljstvu.“

Razžaljeni Samo odgovori: „Ako ste vi božji služabniki, mi pa božji psi, smemo vas raztrgati s svojimi zobmi, ker se tako obnašate proti svojemu Bogu.“ Siharij ni nič dosegel s svojim oblastnim vedenjem. Dagobert zaukaže vojsko proti Samu in Slovanom. V treh oddelkih se pomikajo trume proti vzhodu. Langobardi in Alemani so bili srečni pri svojih napadih, premagajo Slovence ter jih mnogo odpeljejo seboj. Kralj Dagobert je vodil sam svoje Avstrazijce. A Samo je zbral svojo glavno vojsko pri Wogastisburgu (Vogastograd, nekje v bližini sedanjega Voitsberga. Palacky misli na grad Tuhošt pri Plznu, drugi pa na Uhošt pri Kadanji na Češkem) ter se sovražniku postavil v bran. Srdito divja boj, ki se pa prvi in drugi dan še ne odloči. Še le tretji dan je Slovincem sreča mila, da Franke premagajo in v beg zapode. Dagobert je zgubil večino svoje vojske, prisiljen je bežati v svojo državo. Vsled te zgubljene bitke prejšnji uspehi Langobardov in Alemanov niso imeli pomena. Ta slavna bitva je bila l. 630. Vsled ukaza svojega kralja Sama so na to Slovani začeli napadati Turingijo in druge frankovske pokrajine. Tako so nase potegnili tudi polabske Srbe, katerim je takrat vladal knez Drvan.

Tako je segala Samova oblast zelo daleč. Njegovi podaniki so bili na jugu Slovenci, onstran Donave pa Moravani in Čehi, na te pa so mejili polabski Srbi blizu do Vzhodnjega morja. To je bila obširna slovanska država kralja Sama. Zgodovinar dr. Kos jo imenuje nekako „narodno zvezo med Slovenci, Čehi in polabskimi Srbi“.

Zdaj so imeli Slovenci pod Samom dokaj mirne čase, kajti sovražniki so se bali njegove močne roke. Samo je vladal 35 let (623—658). Le krepka roka Samova je te razsežne dežele držala vkup. Ko pa kralj umrje, razpade njegova država. Da-si je imel po zatrjilu Fredegarjevem od svojih slovenskih ženā mnogo sinov in hčerā, vender ni bilo nobenega, ki bi po svojem očetu podedoval njegovo slavo in državo. O njegovih potomcih zgodovina molči.

Dopisi.

Iz St. Jerneja. — Društvena predavanja. — V nedeljo 30. oktobra je v društveni sobi izobraževalnega društva obilni množici predaval č. g. kaplan Peter Likar o revoluciji na Portugalskem. Začetkom oktobra je presenetila nenadoma svet novica, da je kar čez noč buknila na Portugalskem revolucija, ki je pregnala kraljevo rodbino Braganza. Mornarica se je uprla in del vojaštva; streljali so na kraljevo palačo. Mladi kralj Manuel je zbežal na Gibraltar, uporniki so se pa polastili vlade, kateri na čelo je stopil framon Teofil Braga. Na tistem se je že delj časa kuhala prekucija. Prebivalstvo na Portugalskem je katoliško, a vlade so bile skoz dolgo dobo liberalne in so podpirale one svobodomiselnost nakane, ki so zdaj strmoglavile kraljestvo. Svobodomiselnost propaganda, kateri je namen uničiti katoliško cerkev,

se je trudila dobiti polno moč v roke. Zdela se jim je potrebno, odpraviti kraljestvo in vsa uplivna mesta v državi zastaviti samo s svojimi pristaši. Svobodomisleci so umorili pred dvema letoma portugalskega kralja Karola in njegovega najstarejšega sina. Prav satanski je bil naklep, s katerim so hoteli z enim mahom pokončati vso kraljevo rodbino. Ko so se peljali skupaj kralj, kraljica in oba sina, so streljali v voz; kralj in prestolonaslednik sta smrtno ranjena zdihihla čez nekaj ur, mlajši sin Manuel, ki je zasedel potem kraljevi prestol, je bil le ranjen na roki. Mora se priznati, da je kraljeva rodbina sama pripomogla k svojemu padcu, ker je živela silno razkošno in zapravljivo, da je bilo ljudstvu v spodtiko, s tem je dala revolucionarjem orožje proti sebi v roke.

Ta revolucija je očividno delo framonovskih lož. V ložah, ki so uprizorile večino zadnjih revolucij, imajo vodilno besedo judje, in v njih je organiziran oni veliki kapital, ki si je usuznil države. Ta kapital, ki se mu vse klanja, ve, da mu je nevarna samo združena moč krščanskega ljudstva, in da to združitev prepreči, hoče uničiti Cerkev, duhovščino in vse krščanstvo. Dokaz daje tudi zadnja prekucija, ki se je znosila nad nedolžnimi nuni, menihi, duhovniki, samostani, cerkvami. A judovske banke so pustili pri miru. — Svobodomiselnost propaganda se širi po vsej Evropi, stremi za istimi cilji, spreminja le obliko po razmerah narodov in držav. Tudi v Avstriji svobodomiselnost listi, ktere vzdržuje mednarodno framonstvo, razširjajo prav take nazore, ki so na Portugalskem povzročili krvoprelitje. Na to je še spregovoril drugi č. g. kaplan Ivan Drešar, ki je želel, da bi kak dobrotnik napeljal zemlje v novo sezidano društveno dvorano, katera je razun tal že vsa dodelana. Ko tla dogotovimo, se bomo preselili v to krasno 20 metrov dolgo dvorano, v kateri se bodo izobraževali in razvedrovali društveniki in naše ukaželjno ljudstvo. Prav hvaležni smo bili obema govornikoma, kar je tudi predsednik gosp. Janez Saje, nadučitelj v pokoju, o sklepu v imenu društvenikov izrazil.

Iz Adlešič, 4. novb. G. urednik! Tegale dopisa Vam ne bi bil poslal, da niste v zadnjih „Dol. Nov.“ tako počrnili našo občino pred vso Belo Krajino, ko ste sporočali, da je volilo pri nas Jarca 94 volilcev, a Gangla kar 98. (To število je zakrivil „tiskarski škrat“, česar se prepričate, ako soštejete vse glasove oddane za Gangla, ker se res pokaže razlika za 60. Veseli nas, da je Vaša občina „bela.“ Uredn.) Tu se niste zmotili za nič več, kakor za 60 glasov, ker je Gangla volilo pri nas le 38 mož. Pa še od teh jih je iz naše fare samo 18, katere seveda vse poznamo, a 20 glasov pa je od Bojančanov, ki spadajo sicer v našo občino, ne pa faro, ker so drugoverci, namreč pravoslavne vere ali Vlahi. Ti volijo tudi pri vsakih volitvah liberalno. Sicer pa g. urednik, ne bi bilo nič čudnega, če bi bilo volilo pri nas 98 volilcev Gangla, če pomislimo, kako se je agitiralo zanj s „Slov. Domom“, katerega so kar usiljevali ljudem, in pa z Ganglovimi lepaki ali papirji. Nekdo je nosil tega papirnatega Gangla po fari v žaklju z izgovorom, da orehe skupljuje. In ko je odšel od hiše, pa so našli za njim tisti papir na kakem drevesu pribit ali obešen, ali na plotu, tudi na tleh; kjer pa ni bilo nikogar doma, kakor na Bednju št. 33., ga je pa kar na hišo napopal. Toraj je prodajal svojo robo v žaklju, ni se je upal očitno, v žaklju se pa še mačke ne prodajajo, pač pa nosi v žaklju žid svoje cunjke okoli. Da je bil pa sam zase prepričan, da prodaja slabo robo, nam priča to, da na svojo hišo pa ni ne obesil ne nabil papirnatega Gangla. Ta mož je pa še sicer pokazal svojo liberalno oliko v nedeljo 16. okt., ko je brez vzroka izsuval iz svoje krčme udovo Kat. Fortun iz Dragatuške fare; potem pa, ko so mu ljudje očitali njegovo surovost, se zmislil in jo obdolžil, da mu je hotela ukrasti pečenko. O njegovi uljudnosti nam pa priča še to, da je rekel, da mu je žal, da ni Fučkovčanov, ki seveda niso hoteli voliti liberalca, pognal z moko metlo od hiše. Tako govori mož, ki živi od ljudi, in bi moral iti po svetu, da ga ljudje ne podpirajo. Od 16. okt. sem pa ima kot trafikant duhan (tobak) le za liberalce, kakor je ta dan sam rekel, da za „klerikalce“ nima duhana. Toraj, kakor ljubljanski liberalci, ki imajo le za liberalce groš, a za klerikalce pa le knof, naš pa ima za liberalce duhan, a za klerikalce moko metlo.

Gradec. Slov. katol. akad. tehn. društvo „Zarja“ si je izvolilo na občnem zboru dne 28. oktobra 1910 za zimski semester sledeči odbor: Tehn. Fr. Rueh, predsednik; med. Ivo Bevc, podpredsednik; iur. Fr. Detela, tajnik; iur. Jak. Hodžar, blagajnik; phil. Jos. Lovrenčič, knjižničar; iur. Ant. Kodre, gospodar; iur. Pav. Rupnik, odborniški namestnik.

Domače novice.

K škofovskim konferencam, ki so se pričele 4. novembra na Dunaju, se je 7. novembra podal tudi prevzvišeni knezoškof ljubljanski.

Pogreb rajhenburškega opata Epala, ki je umrl na Francoskem in bil pripeljan v trapistovsko opatijo, se je vršil v ponedeljek dopoldne v Rajhenburgu ob Savi.

Šolstvo. Na tukajšnji gimnaziji je stalno nameščen z naslovom profesor g. Karol Kunc. — Za učitelja v Stari cerkvi pri Kočevju je imenovan g. Viktor Porubsky. V Dole pri Litiji sta predstavljena z Vač g. Ivan Blagajne in M. Blagajne. — Za Velike Lašče g. Leopoldina Garbas. — Za veroučitelja na mestnih šolah v Ljubljani je imenovan bivši vikar novomeški g. Ignacij Zaplotnik, dozda mestni kapelan v Kranju.

Poštarica v Višnji gori je postala gdč. Emilija Gasperin.

Agro-Merkur — združna trgovina v Ljubljani — je prišla v konkurz.

Izpremenbe pri c. kr. finančni straži na Kranjskem. Prestavljeni so: Nadpaznik Ivan Rupnik iz Črnomlja v Postojno ter paznika Leopold Erjavc iz Postojne v Črnomelj in Ludovik Osterc iz Ljubljane v Krško.

Tukajšnje gimnazije prof. g. Jos. Germ je dobil zaradi boleznih daljši dopust; nahaja se v oskrbi v Pragi, kamor ga je spremlila g. soproga.

Prememba posesti. Primarij g. dr. Defranceschi je svojo vilo v Kandiji prodal za 34.000 K c. kr. vinarskemu nadzorniku g. Skalicky-ju.

Prvi sneg. V noči mej 2. in 3. novb. je bila velika nevihta z bliskom in gromom. V jutro so bili Gorjanci in kočevski hribi pobeljeni, celó s Trške gore nas je pozdravljala prvi sneg, ki je pa skopnel še isti dan. — Sicer pa poročajo listi od vseh strani Evrope o viharjih, nevihtah, toči, streli, povodnjah . . . da je to leto res izvenredno neugodno.

„Društvo prijateljev poljskega naroda“ so dne 3. novembra ustanovili v Ljubljani. Namen mu je: večje spoznavanje in zblizanje našega naroda s poljskim na kulturnem in narodnogospodarskem polju. Za predsednika je izvoljen deželni odbornik dr. Lampe. Na ustanovni shod je došlo mnogo brzojavnih pozdravov iz Poljske, predsednik kršč. socialne stranke Stanislav Jasinski se je pa osebno vdeležil shoda. — V bratski odziv osnujejo Poljaki slično društvo v Krakovu.

Povodom 50 letnice slovenske himne „Naprej“ je „Glasbena Matica“ v Ljubljani priredila slavnostni večer v čast skladatelju Jenku; peli so samo njegove skladbe, ki v obče diha slovenskega duha.

V Rokodelskem domu je bila 6. novbr. predstava s šalo-igro: Krčmar pri zvitem rogu, in s pevskimi točkami. Vrli pomočniki so svojo nalogo dobro pogodili, kar je pričala pohvala navzočnega občinstva.

Bolnišnica Usmiljenih bratov v Kandiji. Oboroženi ponočnjaki. Na Tlakah v župniji Sv. Križ pri Litiji sta vsovala v noči med 5. in 6. t. m. kmetska sinova Vincencij Štepec in Rudolf Zupančič. Pozno v noči sta pa naletela na drugo tropo ponočnjakov, izmed katerih eden ju je pozdravil z dvema streloma iz samokresa in zadel Zupančiča v trebuh. Štepec pa je dobil en vboj in udarec s kolom po glavi. Prepeljali so ju v kandijsko bolnico. — Zupančič je včeraj umrl.

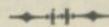
Nesreče. Ludovik Sladik, posestnik iz Smolinje vasi je bil 3. t. m. na Grabnu pri gospodu Smola in je šel zvečer čez dvorišče, da bi šel spat. Med tem se je pa spodtaknil na poleg vodnjaka stoječe vedro in se prekucnil v vodnjak. Vjel se je bil še z rokami za vodnjakov rob, a ker ni bilo nikogar blizu, da bi mu priskočil na pomoč, se je moral izpustiti in je padel na glavo. K sreči ni bilo v vodnjaku veliko vode, da ni utonil. Zadel je pa z glavo na dnu vodnjaka ležeči kamen in se ranil do lobanje. Na njegovo klicanje so prišli drugi na pomoč in ga izvlekli iz vodnjaka. Upati je, da kmalu ozdravi. — Posestnik, Jože Gospodarič iz Dola pri Trebnjem je vozil drva. Na ovinku ga je prijel voz za desno nogo in mu jo zlomil nad stopalom. — Pod voz prišel je Anton Štih, posestnikov sin iz Jedinščine pri Novem mestu in si zlomil levo stegnenico. Vsi trije ponesrečenci se zdravijo v bolnišnici usmiljenih bratov.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu oktobru 1910 je 233 strank vložilo 113.029 K 35 h, 242 strank vzdignilo 197.901 K 88 h; 15 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 35.450 K, 373 menic se je eskomptovalo za 131.800 K. Stanje

vlog 3,634.463 K 55 h. Denarni promet 1,118.808 K 73 h. Vseh strank bilo je 1524.

Današnjemu listu priložili smo letak o porabi Tomasove žindre, katerega priporočamo v blagohotno berivo.

Nov slovanski dnevnik z imenom „Slavisches Tagblatt“ začne izhajati novembra meseca na Dunaju. Izdajali ga bodo slovanski rodoljubi in rodoljubkinje iz Avstro-Ogrske. Namen lista bo samo varstvo in pospeševanje slovanskih teženj in koristi. Kdor hoče list na ogled, mora poslati znesek K 1'20, izven Avstrije K 1'80 na naslov: Slavisches Tagblatt, Dunaj IX/1, Turmgasse 8, Tür 4. Če kdo želi samo prvo številko v pregled, naj javi to na upravništvo omenjenega lista. List išče tudi izvrstnih poročevalcev za razne kronovine. Tozadevne ponudbe je treba poslati na uredništvo lista. — O tendenci lista poročamo po pregledu izšliših števil.

Gospodarske drobtine.

— **Kmetijsko predavanje** priredi kranjska kmetijska šola na Grmu v nedeljo dne 13. t. m. po popoldanski službi božji v Toplicah na Dolenjskem. Predaval bode strokovni učitelj Zdolšek o sadjarstvu in ravnanju s sadjevcem. Z ozirom na važnost tega pouka vabimo posestnike, da se v najobilnejšem številu predavanja udeležijo.

— **Šolski sklep na Grmu** je bil v soboto 29. oktobra — s sv. mašo v Smihelu, z nagovorom ravnatelja v šolski sobi in z razdelitvijo spričal. V cerkvi so peli učenci. Šola je izdelala vseh 21 učencev; med temi je bilo 10 drugoletnikov iz prejšnje šole in 11 letnih učencev. Z letošnjim sklepom so odšli zadnji učenci prejšnje dvoletne šole.

— **Pričetek novega šolskega leta na Grmu** je bil v četrtek 3. novembra t. l. V šolo je vstopilo skupaj 48 učencev, ki so vsi sprejeti. Med temi je 36 zimskih učencev (v obeh tečajih) in 12 letnih učencev.

— **Občni zbor c. kr. kmetijske družbe** bo v ponedeljek 14. novembra 1910 ob 9. dopoldne v dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani. Dopoldne je otvoritev zborovanja in volitve. Voliti je 9 odbornikov na mesto po družabnih pravilih izstopivših in sicer enega odbornika za dobo enega leta, štiri odbornike za dobo dveh let in štiri odbornike za dobo treh let. Popoldne je nadaljevanje občnega zbora ob dveh s sledečim sporedom: Poročilo o delovanju glavnega odbora, predložitev družbenega računa za l. 1909 in proračuna za l. 1911., poročila in predlogi odborovi, poročila in predlogi podružnic in nasveti posameznih družbenikov.

— **Mlekarna na Grmu** se ustanovi, ako se po eni strani dobe oddajalci mleka, po drugi pa naročniki mleka in surovega masla iz mesta. Obračamo se danes na obe strani z vabilom, da se prigrasijo eni in drugi. V Novem mestu rado primanjkuje mleka in bi se dalo ob rednem in dobrem zalaganju meščanov sploh več mleka prodati. Saj je mleko med najboljšimi in najbolj zdravimi živili, kar jih imamo. Razen tega mu je tudi cena zmerna. Kdor bi hotel več mleka in redno dobivati, naj se prigrasi pri ravnateljstvu na Grmu, da se na ta način izve za odjemalce. Istotako naj se prigrasijo pa tudi tisti, ki bi hoteli surovo maslo redno prejemati in naj povedo množino potrebnega masla. Zaradi mlekarne se vrši razgovor z oddajalci v nedeljo 20. novembra pri Fr. Zagorcu v Smolenivasi in sicer ob 3. popoldne. K temu razgovoru se vabijo gospodarji in gospodinje iz Smolenevasi, Slatnika in Cikave, ki bi bili pripravljeni oddajati svoje mleko skupno v mlekarno na Grmu.

— **Gnojenje sadnemu drevju.** Tudi na to se bo treba privaditi, če bomo hoteli kaj več užitka od naše sadjereje. Sadno drevje potrebuje ravno tako živeža kakor vsaka druga rastlina. Zlasti po dobrih letinah, ko se z obilnim sadjem zemlja do mangle izmolze. Po nekod je sadje sedaj že tri leta zaporedoma obrodilo. Nujno priporočamo zaradi tega, da se privoščijo tudi sadnemu drevju potrebni gnoj in da se drevje že sedaj na jesen pognoji. Sadnemu drevju lahko gnojimo z gnojem, gnojnico, kompostom in umetnimi gnojili. Vse je dobro, samo da se pravilno gnoji.

— **Jesenska kop po vinogradih** se je začela tudi že po naših vinogradih. Jesenska kop vpliva kakor praha ugodno na rodovitost zemlje in nam prihrani precej dela v zgodnji spomladi, ko je vsepovsod polno dela.

— **Neprestana moča** nam dela letos mnogo škode. Sedaj bi bila nujna potreba, da grabimo listje za nastil. Listje je že vse na tleh, toda vedno deževje nam ne pusti blizo. Po polju je tudi še polno opravila. Ljudje imajo še dosti repe zunaj.

— **Žvepleni cvet proti gnitju krompirja v kletih.** Krompir se v takih letih, ko ga palež (krompirjeva plesenj) zdeluje — kakor se je pripetilo letos povsod po Dolenjskem — ne drži dobro, ampak nam rad gnije, posebno v slabih kletih. Kot dobro sredstvo proti gnitju krompirja v kletih se priporoča danes žvepleni cvet, ki se razprši med posamezne lege krompirja. Žvepleni cvet se navzame vlage in se spaja v žvepleno sokislino, ki uničuje vse tiste kali, ki povzročujejo gnjilobo. Tako nam ostane krompir zdrav. Pripomniti pa moramo, da semenskega krompirja ne kaže obdelovati z žveplnim cvetom, ker nam žveplena sokislina, ki se pri tem razvija, lahko poškoduje tudi nežna očesa semenskega krompirja.

— **Zimska strn je dobro izkalila in je stanje jesenskih setev v obče ugodno po Dolenjskem.**

— **Kletarski tečaji.** V primeru z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami, je naše kletarstvo še na jako nizki stopinji. Zaradi tega je zlasti sedaj, ko je nastala potreba, da vino izvažamo, nujno potrebno, da se naši vinogradniki poprimejo boljšega kletarjenja ter da pridelujejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče, s pridelki drugih vinorodnih dežel uspešno konkurirati. Kaj pomaga gospodarju-vinogradniku še tako lepo grozdje, ko ne zna iz njega pripraviti tako pijačo, kakoršna se dandanes po svetu zahteva? Ravnotako je tudi za kletarje, vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom, znanje umnega kletarstva, zlasti pravičnega ravnanja s posodo in z vinom neobhodno potrebno, kajti iz najbolj zlahtne kapljice se z nepravilnim ravnanjem lahko naredi najgusnejša pijača. Da imajo ukažljivi priliko se v umnem kletarstvu temeljito izučiti, priredi c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky pri državni vzorni kleti v Rudolfovem tekom tekoče zime več trodnevnih kletarskih tečajev. Kdor se misli katerega teh tečajev udeležiti, zglašil naj se takoj pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem. Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, treba se je, komur je na stvari ležeče, čem prej zglašiti. Vsak, kdor bode v tečaj sprejet, bo o tem potem posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom tečaja obveščen.

— **Viničarski vajenci.** Kmetijska šola na Grmu bo sprejela s prihodnjim letom več vajencev, ki se imajo praktično izvežbati in poučiti v vseh vinogradniških opravilih. Ta praktični vinogradniški tečaj za vajence ima trajati od 15. februarja do 31. oktobra. Namen tečaja je, da se kmetski mladeniči iz vinorodnih krajev izvežbajo za viničarje, trtničarje in sploh praktične vinogradnike. Za vinogradniške vajence se priredi potreben prostor v cerovski zidani. Z delom se je že pričelo. Vinogradniški vajenci dobe prosta mesta in nekaj plačila.

Raznoterosti.

Družbe sv. Mohorja knjižni dar: 3.) Slovenske legende. Slavni naš pesnik Anton Medved je zbral najlepše legende našega slovstva in jih podaril narodu, iz katerega so vsklile. Pesniki so nabožno snov, vzeto iz ljudskih pripovedek, odeli z lepo obliko ter jo zopet podali ljudstvu v razvedrilo in pouk. Ta zbirka ima 70 legend, med temi jih je ilustrovanih 20. Prof. A. Koželj je glavno misel legende prav dobro pogodil v svoji risbi. Slike so kaj lično izdelane. Med pesniki nahajamo imena: M. Prelesnik, Ant. Medved, M. Valjavec, Jož. Bekš, Gr. Gornik, Fr. Kralj, Dr. Opeka, F. Klemenčič, Dr. Zorn, Dr. Križnik, A. Peterlin, Ant. Hribar, Lujiza Pesjakova, Fr. Levstik, M. Stanislava, Miroslav Vilhar, Lipe Pogorski, Jos. Stritar, P. Hicinger, S. Jenko, E. Korytko, M. Ravnihar, Jož. Volc, A. Aškerc, J. Bilec, R. Silvester in še nekaj neimenujancev. — Šolska mladež ima tu mnogo pesnij, primernih za deklamacije. Dobro došle bodo tudi izobraževalnim društvom po deželi.

4.) **Koledar za l. 1911 obsega običajno tvarino koledarsko.** V družbenem glasniku je uvaževanja vredna listnica urednikova, v kateri omenja, da se ni natisnil celotni imenik, nego le oni novo pristopili članov. S prihrankom se bodo lepše opremile druge knjige. Želim raznih poverjenikov družbeni odbor rad ustreže, ako je le mogoče. Posebno hvalevredno je, da je odbor pritegnil slovenske risarje v krog svojih sotrudnikov kakor prof. Koželja in Vavpotiča. Tako so letos legende v istini proizvod slovenskega uma, ki dela čast vsakemu slovstvu. — Čtivo Koledarjevo tako v vezani kot v nevezani besedi je prav dobro izbrano; vsak lahko najde za-se kaj primerne. Dolenjci bodo z zanimanjem čitali životopisa pesnika Medveda in župnika Podboja, katera jim je letos pobrala nemila smrt. — Slike so prav lično natisnjene. Sam koledar je vreden neznatne letnine.

Občinski red in občinski volilni red za vojvodino Kranjsko. Priredila dr. L. Pogačnik in dr. F. Tomažič. Jako potrebna knjižica v očigled dejstvu, da bodo tekom enega leta v smislu gornjega zakona nove volitve po vseh občinah. Dolenjska županstva lahko dobe potrebno knjižico v bukvarni J. Krajec nasl. za 80 h.

Podpornemu društvu za slov. visokošolce na Dunaju so darovali od 20. julija do 20. oktobra 1910: 700 K: Kranjska deželna blagajna v Ljubljani; 100 K: dr. Ivo Šubelj, c. in kr. sekc. svetnik na Dunaju; 50 K: dr. Karol Triller, odvetnik v Ljubljani; po 10 K: dr. Val. Kušar, glav. učit. v Ljubljani, Okrajna hranilnica v Sežani, Ivan Okretič, c. kr. gen. advokat, in dr. Pavel Valjavec, odvetnik na Dunaju; po 6 K: Gustav Dežela, tehnik, za „Struno“ v Idriji in dr. Fr. Vidic, c. kr. ured. drž. zakon. na Dunaju; po 5 K: ga. Hana Diehl v Celju, I. Hutter, katehet v Celovcu in dr. Fr. Kropivnik, c. kr. prof. v Ljubljani. Skupaj 917 kron. Preteklo šolsko leto je društvo veliko več razdelilo kot pa prejelo. Navedeni prispevki so se zato porabili za pokritje primanjkljaja. Zdaj bi bilo treba zopet deliti podpore, društvo pa nima denarja. Prosimo torej nujne pomoči! — Darove sprejema blagajnik Ivan Luzar, nadrevident juž. žel. v p., Dunaj III. Reisnerstr. 27.

* „**Obrtniški koledar**“ prav toplo priporočamo, ker je nujno potreben. Razne organizacije in stanovi imajo svoje koledarje, v katerih najdejo njih pripadniki in interesenti koristna in potrebna navodila in pojasnila, le obrtniški stan je do sedaj pogrešal svojega strokovnega koledarja, v katerem bi našel, vsaj v najvažnejših stanovskih vprašanjih potrebni pouk. „Obrtniški koledar“ pa daje obrtnikom, rokodelcem, gostilničarjem in dr. marsikatero pojasnilo in navodilo glede njih obrtnih pravic in dolžnosti, kajti poleg običajnega koledarskega gradiva vsebuje ta koledar tudi: Podrobna določila za kolkovanje listin, spisov, računov itd. Tabela za osebno dohodnino. Razvrstitev obrtov. Gostilničarski obrt in njegovo pravo. Vinotoč pod vejo. Stavbni obrti. Obseg in izvrševanje obrtnih pravic. Obrtno sodišče. Obrtni svet. Obrtno združenstvo. Obrtni nadzorniki. Zadrugi inštruktorji. Obrtno pospeševanje. Obrtno pospeševanje. Obrtni pospeševalni zavod za Kranjsko. Obrtno nadaljevalne šole. O patentih. Obrtno pravice trgovcev, ki prodajajo storjeno obleko. Davkaprosti bencin za obrtne namene. Krošnjarstvo. Določila o zapiranju prodajalnic itd. Koledarju je priloženo 16 listov črtanega papirja za beležke. Cena lično v platno vezanega koledarja je samo 60 vin. nevezanega 40 vin. po pošti 5 vin. več. Dobi se v vsih večjih knjigarnah in trgovinah s papirjem in pa pri izdajatelju in založniku Josipu Hauptmanu, oficijalu trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, Francovo nabrežje štv. 7.

* **Ne samo otroke moramo obvarovati vsega, kar slabi srce in škoduje živcem — tedaj alkohola in kave! —** ampak tudi za odrasčene je njih zdravje največja dobrina. Skrbna gospodinja rabi zategadelj za zajutrak in malico le pristno Kathreiner Kneipp — sladno kavo, ker le v tem slučaju prinese na mizo zdravo in okusno kavo. Zadovoljnost in prihranki, posebno pa cvetoča lica otrok so ji plačilo za to. Ker pa imamo mnogo manjvrednih ponarejanj, moramo biti pri nakupovanju previdni. Zajte — vajte le izvirne zavitke z imenom Kathreiner. Zakaj vzeti ponarejeno blago, ako se dobi za isti denar dobro blago. Le previdnost varuje pred škodo in razočaranjem.

Loterijske številke.

GRADEC,	29. oktobra	52	29	45	58	53
TRST,	5. novembra	57	35	37	20	21

Listnica upravnštva:

Gosp. Josip Kovačič v Pulju: Prejeli smo naročnino. Plačano je do konec leta 1911.

Dražbeni oklic

E 627/10

8

Dne 13. decembra t. l. dopoldne ob 10. uri bo pri spodaj označeni sodnji v izbi št. 6 dražba zemljišč pod vl. št. 359 k. o. Novo mesto, ki sestoji iz stavbne parcele št. 217/1 s hišo št. 165 v Novem mestu in vrtom ter ene gojzde parcele v Rasnem.

Nepremičnini je določena vrednost na 5524 K.

Najmanjši ponudek znaša 2778 K; pod tem zneskom se ne prodaje.

Dražbene pogoje, ki se s tem odobre, in listine, ki se tičejo nepremičnine, smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj označenem sodnji, v izbi št. 6 med opravljenimi urami.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. II.,

dne 13. avgusta 1910.

245

Lepo stanovanje

se da v najem s 1. decembrom. — Deset minut od Novega mesta proti Šmihelu pri rasenski cesti. — Več se izve v prodajalni g. Germa v Novem mestu. 241

Z opeko krita hiša

240

na Brodu pri Rudolfovem, obstoječa z dveh sob, kuhinje, kleti, vrta in njive za 2 mernika posetve se takoj iz proste volje proda. Cena nizka. Izve se v Kandiji pri Maks Zupančiču, slikarju.

Kmetija prostovoljno na prodaj,

obstoječa z zidane, z opeko krite hiše, z vsem gospodarskim poslopjem, v dobrem stanu, na lepi priliki in na prijaznem kraju, popolnoma na ravnem. Zemlje je čez 14 mernikov posetve in čez 3 johe gozda. Kmetija je ob Krki, na Selih pri Hruševcu. — Pojasnila daje

Franc Vintar, župan v Hruševcu. 239-2-1

Podpisano mestno županstvo v Novem mestu razpisuje

službo mestnega tajnika

z letno plačo 1800 K in tremi petletnicami po 200 K.

Po zadovoljnem jednoletnem službovanju potrdi se stalno v službi. — Prošnje, opremljene z dokazili usposobljenosti za to mesto, vpslati je najkasneje do 20. novembra 1910 na mestno županstvo. 243

Novomesto, dne 4. novembra 1910.

Jos. Ogoreutz l. r., župan.

Proda se iz proste roke

244-3-1

srednje posestvo

katero obstoji iz treh njiv za 15 mernikov posetve, štirih delov hoste in enega dela opustošenega vinograda in košnice. Vse se nahaja v blizini doma. Poslopje je vse popolnoma v dobrem stanu, oddaljeno dvajset minut od farne cerkve. Kupna cena se izve pri Franc Zupančič-u pri kolodvoru v Mirni peči.

Znano Penca-tovo posestvo

na Težki vodi

pri Rudolfovem, obstoječe iz hiše, v kateri je slavnoznana stara gostilna, žganjarija in trafika, in vsega gospodarskega poslopja, poslopja za usnjarijo poleg vode, njiv, travnikov in gozdov, je iz proste roke na prodaj. — Več se izve pri 242-3-1

Franc Vidmarju na Gumberku št. 7, fara Brusnice.

Vino in žganje

v večjih in manjših množinah ima na prodaj graščina Struga, pošta Št. Peter. 200-6-3

Stanovanje v novi hiši v Kandiji

z 2 sobama, kuhinjo in kletjo je takoj za oddati.

Več se izve pri Egidiju Jereb ravnotam. 246

Prodajalniška špecerijska oprava in 100 sodčkov (putrhov)

237-2-2

v velikosti enega do 14 litrov se takoj proda. — Več se izve pri g. Josipu Bergmann, lekarnarju v Novem mestu.

Na kakovost,

ceno in
težo

je treba paziti pri kupovanju in
primerjavi mila. Nobeno mila na
svetu ne doseže

Schichtovega
mila

v vseh dobrih lastnostih, v čistoti,
izdatnosti, milobi in nizki ceni.

Dve lepo opremljeni sobi

vsaka s separiranim vhodom se takoj oddate. —

Kje, pove upravništvo Dol. Novic. 236-0-2

Parna opekarna v Zalogu (Breitenau)

ima vedno v zalogi (14-0-17)

najboljši in najceneji opeko vsake vrste.

Naročila in vprašanja sprejema oskrbnitvo graščine Zalog (Breitenau) pri Rudolfovem.

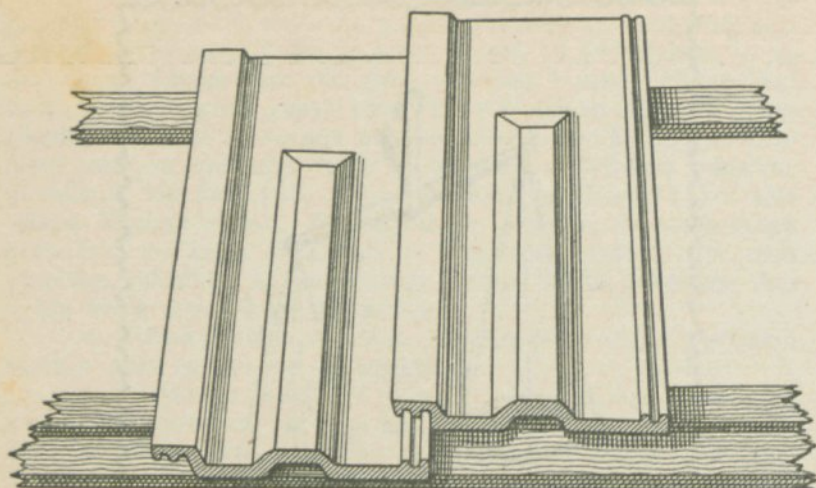
Iz proste roke je na prodaj:

Lepo posestvo, obstoječe iz vsega gospodarskega poslopja, njive, travnika in hoste. Potem

Mlin na močni vodi z napetim tečajem. Zraven spada lep sadni vrt. Leži na Dolenjem Vrhpolju pri Št. Jerneju. — Natančna pojasnila za oboje daje lastnik Franc Klevišar, vas Gumberg št. 2, pošta Brusnice (Dolenjsko). 224-3-3

Tvrdka SINGER

se je preselila s svojimi šivalnimi stroji v hišo g. Bergmann-a 235-3-2
pri gornji lekarni (v Novem mestu).

F.P. Vidic & Komp. Ljubljana

tovarna zarežanih strešnikov

ponudi vsako poljubno množino

patent. dvojno zarežani
(22-24-19) **strešnik-zakrivač**

spoševno obvezo in priveznim nastavkom „sistem Marzola“.

Brez odprtih navzgor! Streha popolnoma varna pred nevihtami.

Najpreprostejše, najcenejše in najtrpežnejše kritje streh sedanjosti.

Na željo pošljemo takoj vzorce in popis.

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4³/₄ 0/0 (7-0-20)

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Za hranilne vloge kakor za vse posojilnične obveznosti — jamči poleg rezervnega zaklada in deležev čez 2200 zadrugnikov z vsem svojim premoženjem. Iz tega se razvidi, da malokateri denarni zavod nudi tolike varnosti kakor kandijanska hranilnica.

Zahvala

vsem tistim človekoljubom, ki so dobrohotno prispevali k skladu, da se je gomila zamrlega Franceta Karlina, solicitorja pri g. dr. Scheguli, zamogla popraviti. K.

Slovensko podjetje!

Franc Souvan sin

Ljubljana, Mestni trg štev. 22 in 23.

Tiskana in tkana bombaževina

Bela in rjava kotonina (4-12-11)

Domače in angleško sukno

Francoska svila

Modno blago iz prvih tvornic

Najboljše češko platno

Popolne opreme za neveste

Oprave za hotele in stanovanja

Največja zaloga preprog

Solidna postrežba!

Nizke cene!

Stavbeni prostori

na lepem kraju se v poljubni meri in po ugodnih cenah prodajo. Kje, pove upravništvo Dol. Novic. 234-0-3

Oskrbništvo graščine Ruperčevrh

proda v Gorjancih vršičke smrek, pripravne za trtno kolje, po 2 h komad. Smrekove trske (odpadke od obtesanega lesa) po 4 krone voz. 232-3-3

Keil-ov LAK

najboljši lak za tla iz mehkega lesa.

Keil-ova bela prevlaka (glazura) za umivalne mize 90 vin.

Keil-ova pasta za čevlje po 30 vin.

Keil-ov lak za zlatenje okvirjev 40 vin.

Keil-ovo leščilo za pode 90 vin. Keil-ov lak za klobuke v različnih barvah,

ima vedno v zalogi trdka

Ljubljana: Leskovic & Meden.

Postojna: Anton Ditrich.

Škofja Loka: M. Žigon.

Zagorje: Rih. E. Mihelčič.

Radovljica: Oto Homann.

187-6-6

Novo mesto: J. Picek.
Črnomelj: Anton Zirc.
Idrija: Val. Lapajne.
Kamnik: Ed. Hajek.
Kočevje: Franz Loy.
Kranj: Franc Dolenc.